૨૦. ઘઉં

વાવણી સમય:

(૧) સમયસરની વાવણી:

નવેમ્બરના મધ્ય ભાગમાં એટલે કે ૧૫-૨૫ નવેમ્બર દરમિયાન કરવામાં આવતી વાવણીને સમયસરની વાવણી કહેવામાં આવે છે. સમયસરની વાવણી માટે ટુકડી જાતો જી.ડબલ્યુ. ૩૬૬, જી.ડબલ્યુ. ૩૨૨, જી.ડબલ્યુ. ૪૯૬, જી.ડબલ્યુ. ૪૫૧, જી.ડબલ્યુ. ૫૦૩, જી.ડબલ્યુ. ૧૯૦, જી.ડબલ્યુ. ૨૭૩ અને જી.ડબલ્યુ. ૧૧ (મર્યાદિત પિયત માટે) જ્યારે કાઠિયા જાતો જી.ડબલ્યુ. ૧૧૩૯, જી.ડબલ્યુ. ૧૨૫૫ અને એચ.આઈ. ૮૪૯૮ પસંદ કરવી.

(૨) મોડી વાવણી:

૨૫ નવેમ્બર અને ૧૦ ડિસેમ્બર વચ્ચે કરવામાં આવતી વાવણીને મોડી વાવણી તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. મોડી વાવણી માટે જી.ડબલ્યુ. ૧૭૩ અને જી.ડબલ્યુ. ૧૧ નું વાવેતર કરવું.

- **બિયારણનો દર અને વાવેતર અંતર :**

સમયસરની વાવણી માટે ૧૨૫ કી.ગ્રા./હેક્ટર બીજ દર રાખી ૨૨.૫ સે.મી.ના અંતરે વાવેતર કરવું. મોડી વાવણી માટે: ૧૨૫-૧૫૦ કી.ગ્રા. બીજ દર રાખી ૧૮ સે. મી.ના અંતરે વાવેતર કરવું.

- **બીજ સંસ્કાર અને ઘન જીવામૃત :-**

સારા ઉગાવા, રોગ-જીવાત સામે રક્ષણ મેળવવા અને સારું ઉત્પાદન મેળવવા ઘઉના બીજને બીજામૃતથી સંસ્કારીત કરવા. બીજામૃતનો પટ આપી બીજને છાયડામાં સૂકવી વાવેતર કરવું. બીજામૃતની માવજતથી ઉગાવો ઝડપથી અને સારો થાય છે ઉપરાંત પાકને જમીન જન્ય રોગોથી બચાવી શકાય. વાવેતર સમયે ૧૦૦ કિલો છાણિયું ખાતર અને ૧૦૦ કિલો ઘન જીવામૃત ભેળવીને ૧ એકર જમીનમાં નાખો. પાક અવશેષોનું મલ્ચીંગ કરવું, ત્યારબાદ મહિનામાં એકવાર જમીન ઉપર ૨૦૦ લિટર જીવામૃત પ્રતિ એકર છાંટો અથવા જીવામૃત પાક ઉપર છાંટો.

- રાસાયણિક ખેતીમાથી પ્રાકૃતિક ખેતીમાં આવીએ ત્યારે પ્રથમ વર્ષમાં જમીનને જીવંત બનાવવાનો પ્રયત્ન કરવો.
- પાક લીધા પહેલા લીલા ખાતરના રૂપમાં શણ કે ઈકકડ કે કઠોળનો પાક લેવો.
- યોગ્ય સમય પર જીવામૃત પાકને આપતાં રહો.

જીવામૃતનો જમીનમાં ઉપયોગ

વાવેતર બાદ એક એકર જમીનમાં ૨૦૦ લિટર જીવામૃત પાણી સાથે આપવું. ત્યાર બાદ મહિનામાં બે વાર ૨૦૦ લિટર જીવામૃત પ્રતિ એકર પ્રમાણે જમીનમાં આપવું અથવા પિયતના પાણી સાથે આપવું.

જીવામૃતનો પાક ઉપર છંટકાવ

પ્રથમ છંટકાવ:-

વાવેતરના એક મહિના પછી ૫ લિટર જીવામૃતને ૧૦૦ લિટર પાણી સાથે છંટકાવ કરવો.

બીજો છંટકાવ:-

પહેલા છંટકાવના ૨૧ દિવસ પછી ૭.૫ લિટર જીવામૃતને ૧૨૦ લિટર પાણી સાથે છંટકાવ કરવો.

ત્રીજો છંટકાવ:-

બીજા છંટકાવના ૨૧ દિવસ પછી ૧૦ લિટર જીવામૃતને ૧૫૦ લિટર પાણી સાથે છંટકાવ કરવો.

ચોથો છંટકાવ:-

ત્રીજા છંટકાવના ૨૧ દિવસ પછી ૧૫ લિટર જીવામૃતને ૧૫૦ લિટર પાણી સાથે છંટકાવ કરવો

પાંચમો છંટકાવ:-

ચોથા છંટકાવના ૨૧ દિવસ બાદ 3 લિટર ખાટી છાશમાં ૧૦૦ લીટર પાણી સાથે છંટકાવ કરવો

મિશ્ર પાક પધ્ધતિ:

એકલા ઘઉંની વાવણીની સરખામણીમાં ઘઉં અને રજકાને પુંખીને મિશ્ર પાક પધ્ધતિ (બીજ દર: ઘઉં ૧૨૦ અને રજકો ૧૨ કી.ગ્રા./હેક્ટર) અપનાવવાથી ઘઉં સમતુલ્ય વધુ ઉત્પાદન અને ચોખ્ખો નફો મળે છે. ઘઉં અને રજકાની એકી સાથે કાપણી કરવી અને રજકામાં નવીન ફૂટ માટે પિયત આપવું. આ પધ્ધતિથી ઘઉંના ઘાસની ગુણવત્તામાં સુધારો થવા ઉપરાંત જમીનની ફળદ્રુપતામાં પણ વધારો થાય છે.

રોગ-જીવાત:

(ક) **ચૂસીયા પ્રકારની જીવાત :** ચૂસીયા પ્રકારની જીવાત માટે ૩ લીટર નિમાસ્ત્ર ૧૦૦ લીટર પાણીમાં મિશ્રિત કરી એક એકરમાં છંટકાવ કરવો.

(ખ) લીમડાનું તેલ પણ વાપરી શકાય છે. ૨૦ મિલી લીમડાનું તેલ પ્રતિ ૧૦ લીટર પાણી સાથે મિશ્રિત કરી છંટકાવ કરવો.

(ગ) **કૃમિ (સુંડી) :** ૩ લીટર બ્રહ્માસ્ત્ર ૧૦૦ લીટર પાણીમાં ભેળવી એક એકરમાં છંટકાવ કરવો.

(ઘ) **થડ વેધક, ફળ વેધક, કૃમિ માટે :** ૩ લીટર અગ્નિઅસ્ત્ર ૧૦૦ લીટર પાણીમાં મિશ્રિત કરી એક એકરમાં છંટકાવ કરવો.

(ચ) **ફૂગના રોગ :** ફૂગ અને વાયરસ ધ્વારા ફેલાતા રોગોના નિવારણ માટે ૩ લીટર ખાટી છાશમાં ૧૦૦ લીટર પાણી મેળવી છંટકાવ કરો. ખાટી છાશ ૩ થી ૪ દિવસ જૂની હોવી જોઈએ.